

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
**Secretaria de Serveis Penitenciaris,
Rehabilitació i Justícia Juvenil**

ELS PROGRAMES D'ASSESSORAMENT TÈCNIC PENAL

INTRODUCCIÓ

L'any 1981 es van transferir les competències de justícia juvenil a la Generalitat de Catalunya, fet pel qual es va iniciar així l'experiència de treball en l'execució de mesures en medi obert. Posteriorment, l'any 1984 es van traspasar les competències en matèria d'execució penitenciària. La voluntat de la Generalitat d'assumir aquestes competències i els principis rectors en matèria penal expressats a les Recomanacions del Consell d'Europa van propiciar la creació, entre d'altres, del Servei d'Atenció i Orientació Social (SAOS) que, des del 1987, va assessorar els òrgans judicials i va iniciar el seguiment de les mesures penals alternatives de l'anterior Codi penal. Va ser arran de l'entrada en vigor de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, que l'execució de mesures penals alternatives va passar a altres equips, apostant clarament per l'especialització d'equips tècnics d'Assessorament Penal.

Actualment la competència pertany al Servei de Mesures Penals Alternatives, de la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives que es troba a la Direcció General de Recursos i Règim Penitenciari de la Secretaria de Serveis Penitenciaris, Rehabilitació i Justícia Juvenil del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya.

Els programes d'assessorament tècnic es van assignar a quatre equips del Departament de Justícia dividits per àmbits territorials (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona).

DEFINICIÓ DELS PROGRAMES

El Departament de Justícia, i en concret la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives, posa a disposició dels òrgans judicials els programes d'assessorament tècnic amb la finalitat que els jutges o magistrats, quan ho considerin oportú, puguin sol·licitar la intervenció de professionals de la psicologia i el treball social. Aquesta intervenció ha de permetre incorporar al procediment un seguit d'informacions, valoracions i propostes que facilitin el coneixement de les circumstàncies de les persones implicades en procediments penals i la presa de decisions judicials en relació amb aquest.

DESTINATARIS

- **Els destinataris de la informació són:**

- Els jutges i magistrats dels jutjats d'Instrucció, jutjats penals i audiències provincials, així com el Ministeri Fiscal.

- **Els destinataris de la intervenció són:**

- Persones incloses en un procés judicial de l'àmbit penal en qualsevol de les seves fases en qualitat d'encausats.

- Persones que han estat víctimes o testimonis d'un delicte, igualment en qualsevol de les fases del procés penal.

OBJECTIU DELS PROGRAMES

L'objectiu general dels programes és respondre a l'òrgan judicial sobre l'objecte de la seva demanda, mitjançant un informe que estableixi les dades més significatives necessàries, així com les valoracions, conclusions i/o propostes que els tècnics que han dut a terme el programa poden aportar des dels coneixements propis de la seva professió.

MARC LEGAL

El marc normatiu en què es basen els programes d'assessorament tècnic es troba en diferents textos legals.

- **Recomanacions del Consell d'Europa**, estableix que en totes les fases del procediment, la declaració de la víctima es faci respectant la seva situació personal, els seus drets, i la seva dignitat, i que, en els casos en què les víctimes siguin menors, persones malaltes o amb alguna discapacitat mental, la declaració es faci en presència dels seus responsables legals (pares o tutors) o d'altres persones qualificades per assistir-los. Les víctimes participen en el procés penal com a principals perjudicades pel delicte.

- **La Llei d'enjudiciament criminal** proporciona la base legal per l'elaboració i utilització d'informes d'assessorament dins del procediment penal com a proves pericials o documentals en els articles 378 i 456 (procediments sumari i abreujat) i 797 (judici ràpid) .

Quant a la possibilitat d'elaborar informes d'assessorament tècnic sobre víctimes i testimonis de delictes, aquesta es desprèn de l'article 456 (proves pericials o documentals). Així mateix, i d'acord amb el contingut d'aquest article, es pot plantejar també el suport en les exploracions a menors víctimes de delictes o víctimes especialment vulnerables.

- **La Llei orgànica 10/1995 del Codi penal, de 23 de novembre, i les successives modificacions**, en els seus articles 80 i següents, preveu la suspensió de l'execució de les penes privatives de llibertat, no superiors a dos anys i acordada, d'acord amb la perillositat criminal i tenint en compte les característiques personals del subjecte, dels fets i la durada de la pena. A banda òbviament de tenir en compte l'existència d'altres procediments penals en curs contra la mateixa persona, i de la resta de requisits establerts per la mateixa Llei.
- **La Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere**, d'acord amb l'article 33 i la posterior reforma del Codi penal, estableix que en els delictes de violència sobre les dones, la suspensió sempre quedarà condicionada a la realització de programes formatius i la substitució de la pena de presó només podrà fer-se per la pena de treballs en benefici de la comunitat imposant-se addicionalment el compliment de programes específics de reeducació i tractament psicològic.
- **El Reial decret 515/2005, de 6 de maig**, regula les circumstàncies de l'execució de la suspensió de les penes privatives de llibertat, a l'article 28.3 s'estableix que un cop hagi recaigut sentència, l'autoritat judicial pot sol·licitar informes socials sobre la situació de l'imputat als efectes de revisió de mesures, concessió de suspensions de condemna, substitució de penes o adopció de qualsevol altra resolució judicial per la qual es necessiti tenir coneixement de la situació social del penat.

RECURSOS

Per a l'execució dels programes, el Servei de Mesures Penals Alternatives de la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives compta amb quatre equips territorialitzats a Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona. Cadascun d'aquests equips està format per psicòlegs i treballadors socials.

D'altra banda, també es disposa de diferents proves psicomètriques i bateries de tests actualitzades, per tal de poder fer exploracions, en aquells casos que es consideri necessari.

PROGRAMES

Els programes que s'executen, principalment dins dels equips d'Assessorament Tècnic Penal, són els següents:

- Programa d'assessorament tècnic sobre encausats
- Programa d'assessorament tècnic sobre formes substitutives de les penes privatives de llibertat
- Programa de suport a l'exploració judicial
- Programa d'assessorament tècnic oficial a víctimes

A continuació s'exposa el contingut i la metodologia de cada programa.

**PROGRAMA
D'ASSESSORAMENT TÈCNIC
SOBRE ENCAUSATS**

1. DEFINICIÓ DEL PROGRAMA

El Programa d'assessorament tècnic sobre encausats és un instrument que el Departament de Justícia, i en concret la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives, posa a disposició dels òrgans judicials, mitjançant el qual els jutges o magistrats poden activar un procés d'intervenció dut a terme per professionals de l'àmbit de la psicologia i el treball social, per tal d'incorporar al procediment un seguit d'informacions, valoracions i propostes que facilitin el coneixement de les circumstàncies personals, psicològiques i socials de l'imputat, així com la presa de decisions judicials.

2. DESTINATARIS

- **Els destinataris de la informació són:**

Els jutges i magistrats dels jutjats d'Instrucció, jutjats penals i les seccions de les audiències provincials, així com el Ministeri Fiscal.

- **Els destinataris de la intervenció són:**

Persones processades per tot tipus de delictes, les circumstàncies personals i/o socials de les quals fan aconsellable que consti en el procediment judicial un informe psicològic, social o psicosocial, que informi sobre la base psíquica de la imputabilitat o l'existència de motius que podrien donar lloc a atenuants o eximents, el risc i la perillositat, les característiques sociopersonals de l'imputat per valorar la idoneïtat d'aplicar alguna de les formes substitutives de les penes privatives de llibertat, les mesures de seguretat o les propostes d'indult.

3. OBJECTIUS ESPECÍFICS DEL PROGRAMA

Aportar al jutge aquella informació significativa sobre la persona imputada, per facilitar o bé orientar en la presa de decisions judicials:

- sobre les modificacions de la responsabilitat criminal per causa psíquica

- sobre la perillositat criminal de les persones encausades
- sobre el risc de reincidència
- sobre les circumstàncies personals dels penats en casos en què se n'hagi sol·licitat l'indult

Promoure l'aplicació de les mesures penals alternatives en aquells casos en els quals les circumstàncies personals de l'imputat/ada i el marc legal vigent així ho permetin.

4. METODOLOGIA I PROCÉS D'INTERVENCIÓ

4.1. Assignació del cas

Segons el contingut de la demanda i de la matèria de valoració sobre la qual s'haurà d'informar, el/la coordinador/a de l'equip assigna el cas a un/a tècnic/a el perfil professional del/de la qual correspongui amb la matèria sobre la qual s'haurà d'informar.

- a) Com a criteri de referència, si la matèria de valoració sobre la qual es demana l'informe és tant de caràcter psicològic com de caràcter social, el programa s'assignarà a un/a psicòleg/òloga i un/a treballador/a social que intervindran coordinadament.
- b) En el cas de procediments sumaris, el programa s'assignarà a dos professionals de la mateixa disciplina, un dels quals actuarà com a referent. El/la professional que actuï com a referent serà qui condueixi el procés d'intervenció i dugui a terme les actuacions oportunes, i contrastarà amb l'altre/a professional les informacions obtingudes i les conclusions i/o propostes que se'n derivin.

4.2. Actuacions preliminars

Amb l'objectiu de reunir la informació disponible, les primeres actuacions que cal efectuar són la consulta de la informació judicial i la consulta de l'expedient administratiu en el cas que hi hagi antecedents d'intervenció.

En alguns casos serà necessari adreçar-se a l'oficina judicial per consultar l'expedient judicial i extreure'n la informació necessària sobre el fet delictiu, la petició fiscal, els possibles informes tècnics (psicològics, socials, forenses) que constin a la causa i altres informacions que puguin ser rellevants per ubicar correctament la sol·licitud, la situació del cas i les intervencions que es duran a terme.

4.3. Planificació de les intervencions

El/s professional/s que tingui/n assignat el cas planificarà/n les intervencions a dur a terme segons les primeres hipòtesis de treball que s'hagin pogut extreure de l'anàlisi de la informació disponible i sempre d'acord amb el contingut de la demanda i l'objecte de la intervenció. Com a norma general, es tindrà en compte el principi d'intervenció mínima necessària i el de no reiterar intervencions anteriors que puguin donar-se per vàlides.

S'haurà de fer una primera planificació de quina/es persona/es cal entrevistar, que podrà ser revisada al llarg de la intervenció si així és necessari. En principi, però, es procurarà sempre mantenir una entrevista amb la persona objecte de l'estudi i, en cas que no fos possible i es duguin a terme entrevistes amb altres persones, s'indicarà aquesta circumstància a l'informe o la nota informativa que se'n derivi. En determinats casos, el fet de no poder mantenir una entrevista amb la persona objecte de l'estudi farà inviable elaborar l'informe i així s'ha de notificar a la instància judicial.

4.4. Entrevista/es i exploració diagnòstica

Un cop convocada la persona objecte de l'estudi, la primera fase de l'entrevista consisteix a presentar el servei i enquadrar la intervenció, informant clarament sobre el motiu i l'objecte de l'exploració i la seva finalitat, així com sobre la metodologia que se seguirà.

En la fase d'exploració pròpiament dita, s'ha de recollir la informació necessària sobre les dades d'identificació, els antecedents significatius i la situació actual de la persona entrevistada, respectant els límits de la presumpció d'innocència en cas que es tracti d'una persona encausada i evitar la recerca d'informacions innecessàries. A partir d'aquí, es podrà fer l'exploració psicològica i clínica amb l'aplicació, si escau, de les proves diagnòstiques pertinents per donar resposta al motiu de la demanda.

4.5. Coordinacions externes

Les coordinacions externes, com a tècniques indirectes d'exploració, tenen la finalitat de recollir informació addicional d'aquells professionals o serveis que, d'acord amb el seu coneixement del cas, puguin aportar dades significatives en relació amb l'objecte d'estudi o puguin corroborar o refutar determinades informacions. Sempre que sigui necessari, la informació se sol·licitarà per escrit i es podrà adjuntar a l'informe. En qualsevol cas, sempre s'ha d'esmentar la font de les informacions que s'utilitzin per efectuar-ne valoracions o extreure'n conclusions.

4.6. Criteris per a l'elaboració de l'informe

El contingut de l'informe ha de ser l'estrictament necessari i s'ha d'adequar a l'objecte de la demanda, aportant valoracions, conclusions i/o propostes concretes sobre la matèria de valoració.

Tot el contingut de l'informe s'ha de sotmetre als criteris d'objectivitat i d'especialització professional, deixant molt clarament diferenciada la part "d'informacions recollides" i la seva procedència de la part valorativa i de conclusions i/o propostes.

4.7. Estructura i contingut de l'informe

Com a pauta general, l'informe ha de fixar:

- Dades d'identificació judicials
- Motiu de l'informe (contingut de la demanda)
- Dades d'identificació de la persona objecte de l'estudi
- Metodologia (actuacions desenvolupades)
- Antecedents significatius i situació personal actual dels àmbits que corresponguin en cada cas:
 - àmbit familiar
 - àmbit social
 - àmbit econòmic
 - àmbit educatiu
 - àmbit sanitari
 - àmbit psicològic
 - àmbit jurídic
- Resultat de les exploracions psicològiques efectuades (si escau)
- Valoració i conclusions

- Proposta, si escau

4.8. Lliurament de l'informe i finalització del programa

Un cop el/la la coordinador/a l'hagi supervisat, i fets els tràmits administratius pertinents, l'informe es pot lliurar al jutjat indirectament (per correu) o bé personalment quan interessi comentar-ne alguns aspectes amb el jutge. També es pot avançar per mitjans electrònics si és necessari, però això no exclou la subsegüent tramesa formal.

Quan el/s professional/s signatari/s de l'informe siguin citats a l'acte de judici oral per a la seva ratificació es presentarà/an personalment al judici.

**PROGRAMA
D'ASSESSORAMENT TÈCNIC
SOBRE FORMES
SUBSTITUTIVES DE LES PENES
PRIVATIVES DE LLIBERTAT**

1. DEFINICIÓ DEL PROGRAMA

El Programa d'assessorament tècnic sobre formes substitutives de l'execució de les penes privatives de llibertat és un instrument que el Departament de Justícia, i en concret la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives, posa a disposició dels òrgans judicials, mitjançant el qual els jutges o magistrats poden sol·licitar a professionals especialitzats una valoració sobre la conveniència o no d'aplicar a una determinada persona condemnada a una pena de presó alguna de les formes substitutives de les penes privatives de llibertat que estableix el Codi penal (art.53 i art. 80 i seg.)

2. DESTINATARIS

- **Els destinataris de la informació són:**

Els jutges i magistrats dels jutjats penals i de les seccions penals de les audiències provincials.

- **Els destinataris de la intervenció són:**

Persones condemnades per sentència ferma a una pena privativa de llibertat respecte de la qual el jutge o tribunal sentenciador es planteja la idoneïtat d'aplicar alguna de les formes de suspensió o substitució de la pena privativa de llibertat que preveu el Codi penal.

3. OBJECTIUS ESPECÍFICS DEL PROGRAMA

Oferir al jutge o tribunal sentenciador, a partir de l'anàlisi especialitzada, elements de valoració del perfil personal i social de la persona condemnada així com d'altres aspectes i problemàtiques que puguin tenir una incidència significativa en una possible aplicació de la suspensió o substitució de la condemna.

Incidir en una aplicació coherent i ajustada al perfil de la persona condemnada de la manera i condicions de la suspensió o substitució de la pena.

Proposar una forma de compliment de la pena alternativa a l'ingrés a presó.

4. METODOLOGIA I PROCÉS D'INTERVENCIÓ

4.1. Assignació del cas

Un cop s'hagi rebut la demanda d'informe, el cas s'assignarà preferentment a un professional de l'àmbit del treball social.

4.2. Actuacions preliminars

Amb l'objectiu de reunir la informació disponible, les primeres actuacions a que cal fer són la consulta de la informació judicial i la consulta de l'expedient administratiu en el cas que hi hagi antecedents d'intervenció.

4.3. Planificació de les intervencions

El professional responsable del cas planificarà les intervencions a dur a terme segons l'anàlisi de la informació disponible i sempre d'acord amb el contingut de la demanda i de l'objecte de la intervenció. Com a norma general es tindrà en compte el principi d'intervenció mínima necessària i el de no reiterar intervencions anteriors que puguin donar-se per vàlides.

En aquest sentit, i com a norma general, es considera que una entrevista amb la persona sentenciada serà suficient per tal d'elaborar l'informe corresponent, sense perjudici d'altres contactes, amb institucions o persones, que les característiques del cas puguin fer aconsellables.

4.4. Entrevista

L'objectiu de la l'entrevista amb la persona sentenciada és la de recollir informació sobre les condicions personals (actitud, aptituds, expectatives, motivacions, etc.) i d'entorn (relacions familiars, socials, etc.) per tal de valorar la idoneïtat d'aplicació d'una suspensió o substitució de la condemna o bé una mesura de seguretat i, en el seu cas, el tipus d'activitat, deure o regla de conducta a la qual quedarà condicionada.

L'entrevista s'iniciarà informant l'interlocutor sobre el motiu i l'objecte de l'exploració i la seva finalitat, així com sobre la metodologia que se seguirà.

En la fase d'exploració pròpiament dita, s'ha de recollir la informació necessària sobre les dades d'identificació de la persona entrevistada. A partir d'aquí, s'efectuarà l'entrevista social que recollirà informació sobre:

- Antecedents relatius a l'àmbit familiar, escolar, sanitari.
- Antecedents relatius a l'àmbit judicial (existència i situació d'altres causes judicials)
- La vivència dels fets
- La situació actual del condemnat: nucli de convivència; situació socioeconòmica, formativa, laboral i de salut
- Habilitats, motivacions i condicions personals destacables (aficions, aptituds,...)
- Expectatives de futur

4.5. Coordinacions externes

Les coordinacions externes, com a tècniques indirectes d'exploració, tenen la finalitat de recollir informació addicional d'aquells professionals o serveis que, segons el seu coneixement del cas, puguin aportar dades significatives en relació amb l'objecte d'estudi o puguin corroborar o refutar determinades informacions. Sempre que sigui necessari la informació se sol·licitarà per escrit i es podrà adjuntar a l'informe. En qualsevol cas, sempre s'ha d'esmentar la font de les informacions que s'utilitzin per fer-ne valoracions o extreure'n conclusions.

4.6. Criteris per a l'elaboració de l'informe

El contingut de l'informe ha de ser l'estrictament necessari i s'ha d'adequar a l'objecte de la demanda, aportant valoracions, conclusions i/o propostes concretes sobre la matèria de valoració.

L'informe s'ha de sotmetre als criteris d'objectivitat i d'especialització professional, deixant molt clarament diferenciada la part "d'informacions recollides" i la seva procedència, de la part valorativa i de conclusions i propostes.

4.7. Estructura i contingut de l'informe

Com a pauta general, l'informe ha d'establir:

- Dades d'identificació judicial
- Motiu de l'informe (contingut de la demanda)
- Dades d'identificació de la persona objecte de l'estudi

- Metodologia (actuacions efectuades)
- Antecedents significatius i situació personal actual dels àmbits que corresponguin en cada cas:
 - àmbit familiar
 - àmbit econòmic
 - àmbit educatiu
 - àmbit sanitari
 - àmbit psicosocial
 - àmbit sociojurídic (existència i situació d'altres causes judicials i vivència dels fets)
- Valoració i conclusions
- Proposta/es

Les propostes que es prevegin informaran de la idoneïtat del compliment d'una mesura penal alternativa d'acord amb els articles del Codi penal 80 i seg.

4.8. Lliurament de l'informe i finalització del programa

Un cop supervisat pel coordinador i fets els tràmits administratius pertinents, l'informe es pot lliurar al jutjat indirectament (per correu) o bé personalment quan interessi comentar-ne alguns aspectes amb el jutge. També es pot avançar per mitjans electrònics si és necessari, però això no exclou la subsegüent tramesa formal.

PROGRAMA DE SUPORT A L'EXPLORACIÓ JUDICIAL

1. DEFINICIÓ DEL PROGRAMA

El Programa de suport a l'exploració judicial és un instrument que el Departament de Justícia, i en concret la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives, posa a disposició dels òrgans judicials, mitjançant el qual els jutges, magistrats i fiscals poden activar un mecanisme d'intervenció dut a terme per professionals especialitzats que faciliti les exploracions i presa de declaracions judicials de víctimes i/o testimonis especialment vulnerables i que millori la qualitat de la informació obtinguda en la declaració.

2. DESTINATARIS

- **Els destinataris de la informació són:**

Els jutges i magistrats dels jutjats d'instrucció, dels jutjats penals i de les seccions penals de les audiències provincials i el Ministeri Fiscal.

- **Els destinataris de la intervenció són:**

Menors d'edat i testimonis especialment vulnerables per les seves condicions personals psíquiques o físiques (persones amb disminució psíquica, estat emocional amb trastorn d'ansietat, persones amb trastorns de la comunicació, etc.), que requereixen el suport d'un professional especialitzat per a efectuar la declaració judicial.

3. OBJECTIUS ESPECÍFICS DEL PROGRAMA

Obtenir la declaració de la víctima i/o testimoni dins d'un marc professional de contenció emocional, i en un context adequat a les característiques personals de la víctima o testimoni.

Potenciar la qualitat de l'exploració judicial de testimonis especialment vulnerables.

Promoure que la gravació de l'exploració es pugui convertir en una prova preconstituïda a utilitzar en el judici oral de manera que s'eviti la duplicitat de declaracions del menor-víctima o testimoni, i per tant, la victimització secundària.

4. METODOLOGIA I PROCÉS D'INTERVENCIÓ

4.1. Assignació del cas

Un cop s'hagi rebut l'encàrrec, i d'acord amb la demanda, el cas s'assignarà a un o dos professionals de l'equip.

4.2. Actuacions preliminars

El/s professional/s assignat/s al cas es posaran en contacte amb el jutge o fiscal per tal de:

- Recollir la informació judicial necessària.
- Concretar la data i hora en què es durà a terme l'exploració al menor o víctima
- Concretar el lloc i els mitjans que s'utilitzaran
- Concretar la forma en què es durà a terme l'exploració:
 - a) Exploració efectuada pels professionals de l'equip. Els tècnics han de realitzar l'exploració de manera que es mantinguin criteris d'objectivitat. El tècnic farà les preguntes adequades per a poder fer, si cal, una anàlisi de la realitat de la declaració i poder contestar a la demanda del jutge sobre la credibilitat del testimoni.
 - b) Exploració en la qual el jutge comunica per escrit al tècnic les preguntes que vol que es formulin, a petició d'ell o de les parts.
 - c) Exploració en la qual és el propi jutge el que formula les preguntes, sense intervenció directa del tècnic. En aquest cas el professional de l'equip es limitarà a les tasques d'acolliment i contenció emocional, i col·laborarà en l'exploració només a demanda del jutge.

4.3. Planificació de la intervenció

El dia de la realització de l'exploració judicial els professionals es traslladaran a les dependències que el jutge hagi acordat per tal de dur-la a terme, amb la finalitat de mantenir un contacte previ amb la víctima o testimoni i si cal, amb els seus tutors, i establir un bon clima de comunicació per tal que, abans d'entrar a la sala, aquesta es trobi en un ambient acollidor i estigui informada del que passarà a continuació (exploració, presa de declaració, persones que hi estaran presents, etc.)

En els casos que es cregui oportú aquest contacte es farà amb uns dies d'antelació.

Totes les intervencions es duran a terme amb un llenguatge accessible i tranquil·litzador per la víctima-testimoni.

4.4. Exploració

L'exploració de la víctima-testimoni tindrà com a observadores les persones que determini l'autoritat judicial, (jutge, fiscal, advocats, secretari judicial...), les quals, sempre que sigui possible, romandran darrere el mirall unidireccional o bé en una sala comunicada amb el lloc de l'exploració.

Quan en l'entrevista d'exploració hi participin dos professionals, un d'ells portarà la iniciativa, i serà assistit per l'altre que intervindrà en cas que la víctima-testimoni connecti millor amb aquest segon, o quan davant de dificultats en l'exploració pugui aportar una nova línia d'intervenció. A més, podrà sortir de la sala per tal de recollir les preguntes aclaridores que el jutge cregui convenient introduir.

El/s professional/s realitzaran l'exploració amb criteris d'objectivitat, sense fer induccions ni formular preguntes que dificultin el relat del record de la víctima-testimoni, i que en cas que l'òrgan judicial ho determini, permetin posteriorment valorar la credibilitat del testimoni.

L'exploració versarà sobre les circumstàncies de l'agressió soferta (en què va consistir, lloc i hora, persones que hi van intervenir, escenari, efectes que ha produït en la víctima-testimoni, etc.), i altres aspectes que l'autoritat judicial plantegi.

Per a dur a terme l'exploració es podrà utilitzar material de suport, com poden ser ninots anatòmics, joguines, contes, dibuixos, etc.

És important que durant l'exploració es tinguin en compte tècniques específiques de valoració de la credibilitat del testimoni, com per exemple l'anàlisi de contingut basat en criteris (ACBC).

Ahora és recomanable enregistrar l'exploració en algun tipus de suport audiovisual per tal de comptar amb material i informació suficient en cas que amb posterioritat a l'exploració els òrgans judicials sol·licitin un informe sobre la credibilitat del testimoni.

4.5. Característiques de les sales d'exploració

Per a la pràctica d'aquest programa s'utilitza una sala d'exploració i una sala d'observació, separades per un mirall unidireccional o bé comunicades mitjançant un circuit tancat de televisió.

A la sala d'observació se situen el jutge, fiscal, advocats de les parts, secretari judicial i les persones que el jutge cregui convenient, des d'on poden observar el que succeeix a l'altra sala.

A la sala d'exploració se situen els professionals de l'Equip d'Assessorament Tècnic Penal i la víctima/testimoni.

Des de la sala d'observació s'ha de poder escoltar i veure clarament tot el que passa a l'altra sala. Igualment s'ha de disposar dels mitjans tècnics que possibilitin l'enregistrament en so i àudio de tota l'exploració.

4.6. Finalització del programa

El programa finalitza quan el tècnic hagi exposat a l'autoritat judicial la valoració de l'exploració.

Finalment s'introdueixen a la base de dades la fitxa de valoració, els descriptors corresponents al programa i la incidència de finalització.

En el supòsit que l'exploració hagi estat gravada es lliurarà el suport on s'hagi enregistrat, a l'òrgan judicial que l'havia ordenat.

En cas que posteriorment s'iniciï un programa d'assessorament tècnic oficial per a les víctimes i sigui necessari visionar-la de nou, se sol·licitarà la gravació al jutjat que en tingui la custòdia, i es retornarà un cop utilitzada.

**PROGRAMA
D'ASSESSORAMENT TÈCNIC
SOBRE VÍCTIMES
I TESTIMONIS**

1. DEFINICIÓ DEL PROGRAMA

El Programa d'assessorament tècnic oficial a víctimes i testimonis és un instrument que el Departament de Justícia, i en concret la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives, posa a disposició dels òrgans judicials, mitjançant el qual els jutges o magistrats poden sol·licitar a professionals especialitzats de l'àmbit de la psicologia i el treball social, una valoració psicosocial sobre les víctimes i testimonis implicades en processos penals a fi de facilitar les decisions judicials.

2. DESTINATARIS

- **Els destinataris de la informació són:**

Els jutges i magistrats dels jutjats d'Instrucció, jutjats penals i de les seccions penals de les audiències provincials, així com del Ministeri Fiscal.

- **Els destinataris de la intervenció són:**

Persones implicades en processos penals com a víctimes i/o testimonis sobre les quals els òrgans judicials volen conèixer alguna circumstància psicosocial.

3. OBJECTIUS ESPECÍFICS DEL PROGRAMA

Oferir al jutge o tribunal a la fase d'instrucció o al judici oral una anàlisi de les circumstàncies psicosocials de víctimes i/ testimonis, que puguin afectar les decisions judicials, com poden ser credibilitat del testimoni, afectacions cognitives, seqüeles psicosocials, adequació de mesures cautelars en violència sobre les dones.

4. METODOLOGIA I PROCÉS D'INTERVENCIÓ

4.1. Assignació del cas

D'acord amb el contingut de la demanda i de la matèria de valoració sobre la qual s'haurà d'informar, el/la coordinador/a de l'equip assigna el cas a un/a tècnic el

perfil professional del/de la qual correspongui amb la matèria sobre la qual s'haurà d'informar.

- a) Com a criteri de referència, si la matèria de valoració sobre la qual es demana l'informe és tant de caràcter psicològic com de caràcter social, el programa s'assignarà a un/a psicòleg/òloga i un/a treballador/a social que intervindran coordinadament.
- b) En el cas de procediments sumaris, el programa s'assignarà a dos professionals de la mateixa disciplina, un dels quals actuarà com a referent. El/la professional que actuï com a referent serà qui condueixi el procés d'intervenció i dugui a terme les actuacions oportunes, i contrastarà amb l'altre/a professional les informacions obtingudes i les conclusions i/o propostes que se'n derivin.

4.2. Actuacions preliminars

Amb l'objectiu de reunir la informació disponible, les primeres actuacions que cal preparar són la consulta de la informació judicial i la consulta de l'expedient administratiu en el cas que hi hagi antecedents d'intervenció.

En alguns casos serà necessari adreçar-se a l'oficina judicial per consultar l'expedient judicial i extreure'n la informació necessària sobre el fet delictiu, la petició fiscal, els possibles informes tècnics (psicològics, socials, forenses) que constin a la causa i altres informacions que puguin resultar de rellevància per ubicar correctament la sol·licitud, la situació del cas i les intervencions que es duran a terme.

4.3. Planificació de les intervencions

El professional responsable del cas planificarà les intervencions a dur a terme segons l'anàlisi de la informació disponible i sempre d'acord amb el contingut de la demanda i de l'objecte de la intervenció. Com a norma general es tindrà en compte el principi d'intervenció mínima necessària i el de no reiterar intervencions anteriors que puguin donar-se per vàlides.

S'haurà de fer una primera planificació de quina/es persona/es cal entrevistar, que podrà ser revisada al llarg de la intervenció si així és necessari. En principi, però, es procurarà sempre mantenir una entrevista amb la persona objecte de l'estudi i, en cas que no fos possible i es duguin a terme entrevistes amb altres persones, s'indicarà aquesta circumstància a l'informe o la nota informativa que se'n derivi. En determinats casos, el fet de no poder mantenir una entrevista amb la persona objecte de l'estudi farà inviable elaborar l'informe i així s'ha de notificar a la instància judicial.

4.4. Entrevista

Un cop convocada la persona objecte de l'estudi, la primera fase de l'entrevista consisteix de presentar el servei i enquadrar la intervenció, informar clarament sobre el motiu i l'objecte de l'exploració i la seva finalitat, així com sobre la metodologia que se seguirà. En cas que les persones objecte de la intervenció siguin menors s'informarà de l'anterior a pares i/o tutors.

En la fase d'exploració pròpiament dita, s'ha de recollir la informació necessària sobre les dades d'identificació, els antecedents significatius i la situació actual de la persona entrevistada, evitant la recerca d'informacions innecessàries. A partir d'aquí, es podrà fer l'exploració psicològica i clínica amb l'aplicació, si escau, de les proves diagnòstiques pertinents per donar resposta al motiu de la demanda. Aquesta segona intervenció es convenient efectuar-la en una sessió diferent.

4.5. Coordinacions externes

Les coordinacions externes, com a tècniques indirectes d'exploració, tenen la finalitat de recollir informació addicional d'aquells professionals o serveis que, d'acord amb el seu coneixement del cas, puguin aportar dades significatives en relació amb l'objecte d'estudi o puguin corroborar o refutar determinades informacions. Sempre que sigui necessari la informació se sol·licitarà per escrit i es podrà adjuntar a l'informe. En qualsevol cas, sempre s'ha d'esmentar la font de les informacions que s'utilitzin per fer-ne valoracions o extreure'n conclusions.

4.6. Criteris per a l'elaboració de l'informe

L'informe ha d'aportar la informació estrictament necessària que s'adeqüi a l'objecte de la demanda i ha d'aportar valoracions, conclusions i/o propostes concretes sobre la matèria de valoració.

Tot el contingut de l'informe s'ha de sotmetre als criteris d'objectivitat i d'especialització professional, deixant molt clarament diferenciada la part "d'informacions recollides" i la seva procedència de la part valorativa i de conclusions i/o propostes.

4.7. Estructura i contingut de l'informe

Com a pauta general, els informes han d'incloure:

- Dades d'identificació judicials

- Motiu de l'informe (contingut de la demanda)
- Dades d'identificació de la persona objecte de l'estudi
- Metodologia (actuacions efectuades)
- Antecedents significatius i situació personal actual dels àmbits que corresponguin en cada cas:
 - àmbit familiar
 - àmbit econòmic
 - àmbit educatiu
 - àmbit sanitari
 - àmbit psicològic
 - àmbit jurídic
- Resultat de les exploracions psicològiques efectuades (si escau)
- Valoració i conclusions
- Proposta, si escau

4.8. Lliurament de l'informe i finalització del programa

Un cop supervisat pel/per la coordinador/a, i fets els tràmits administratius pertinents, l'informe es pot lliurar al jutjat indirectament (per correu) o bé personalment quan interressi comentar-ne alguns aspectes amb el jutge. També es pot avançar per mitjans electrònics si és necessari, però això no exclou la subsegüent tramesa formal.

Quan el/s professional/s signatari/s de l'informe siguin citats a l'acte de judici oral per a la seva ratificació es presentarà/n personalment al judici.

Esquema i contingut dels informes d'assessorament tècnic penal

PROGRAMA D'ASSESSORAMENT TÈCNIC OFICIAT ENCAUSAT			
	Psicològic	Social	Psicosocial
Dades bàsiques	Fusió de la base de dades. Cal revisar a quin jutjat va adreçat l'informe.		
Motiu	Transcriure literalment el que demana l'ofici, o, si ens hem posat en contacte amb el jutjat, el que ha demanat de forma directa.		
Metodologia	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Cal posar-hi les entrevistes realitzades, el tipus, amb qui s'han fet, el lloc i la data. ✚ Enumerar les proves psicomètriques practicades. Breu descripció del tipus de prova. A qui, on i quan. ✚ Coordinacions realitzades, tipus (personals, telefòniques). ✚ Documentació rebuda per l'equip. ✚ Documentació consultada pels professionals. 		
Dades familiars	Dades biogràfiques descriptives de la família d'origen i extensa. Les dades necessàries i que tinguin a veure amb el cas, especial rellevància de dades de trastorns psicopatològics en el nucli familiar.	Dades biogràfiques descriptives de la família d'origen i extensa. Les dades necessàries i que tinguin a veure amb el cas, especial rellevància d'intervencions de recursos i serveis sociocomunitaris. Antecedents d'exclusió social, situacions de risc.	Tenir en compte els aspectes psicosocials del nucli familiar.
Dades personals Situació actual	Dades anamnèsiques del subjecte de l'informe quan ajuda o està vinculat a la hipòtesi de la conclusió. Infància, etapa escolar, laboral, relacions afectives, salut, situació judicial, integració, adaptació.	Dades anamnèsiques del subjecte de l'informe quan ajuda o està vinculat a la hipòtesi de la conclusió. Infància, etapa escolar, laboral, relacions afectives, salut, situació judicial, integració, adaptació.	Tenir en compte els aspectes psicosocials de les dades personals.

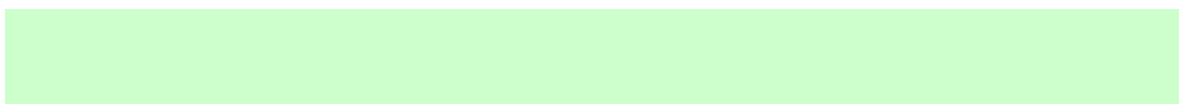
PROGRAMA D'ASSESSORAMENT TÈCNIC OFICIAT ENCAUSAT- 2			
	Psicològic	Social	Psicosocial
Valoració exploració/ Exploració	Característiques psicològiques del subjecte. Actitud. Definició de si mateix. Proves practicades. Avaluació clínica de l'exploració. Coordinacions realitzades.	Actitud durant l'exploració. Característiques del subjecte. Adequació del subjecte a la normativa. Posicionament davant el delicte. Coordinacions realitzades.	Tenir en compte els aspectes psicosocials de l'exploració.
Valoració (si escau)	En cas que sigui necessari per entendre les conclusions, es pot fer un apartat per valorar de forma individual diferents apartats de l'informe.		
Conclusió	Respondre de forma clara a la demanda de l'ofici.		
Proposta (si escau)	En cas que sigui necessari, fer propostes d'actuació en relació amb una possible incapacitació de l'encausat es lliura còpia de l'informe a la fiscalia d'incapacitacions	Situació de risc, lliurament de testimoni informe fiscalia, oportunitat d'intervenció d'altres serveis o recursos, derivació a serveis i/o recursos.	Tenir en compte tots dos criteris i opinions professionals.

**Esquema i contingut dels informes
d'assessorament tècnic
sobre formes substitutives de les
penes privatives de llibertat**

PROGRAMA D'ASSESSORAMENT TÈCNIC SOBRE FORMES SUBSTITUTIVES DE LES PENES PRIVATIVES DE LLIBERTAT	
	Social
Dades bàsiques	Fusionades de la base de dades. Atenció als casos de violència sobre la dona amb ordre de protecció, testimonis protegits... Cal revisar a quin jutjat va adreçat l'informe.
Motiu	Transcriure literalment el que demana l'ofici, o, si ens hem posat en contacte amb el jutjat, el que ha demanat de forma directa.
Metodologia	<ul style="list-style-type: none"> Cal posar-hi les entrevistes realitzades, el tipus, amb qui s'han fet, el lloc i la data. Coordinacions realitzades, tipus (personals, telefòniques). Documentació rebuda per l'equip. Documentació consultada pels professionals.
Dades familiars	Dades biogràfiques descriptives de la família d'origen i extensa i que tinguin a veure amb el cas, especial rellevància de dades sobre possibilitat de control, responsabilitat i possibilitats reals de control familiar. Especial rellevància d'intervencions de recursos i servis sociocomunitaris. Antecedents d'exclusió social, situacions de risc.
Dades personals	Dades anamnèsiques del subjecte de l'informe. En aquest apartat es poden fer subapartats segons el tipus de demanda i/o problemàtica. Especial referència a antecedents delinqüencials, penals i penitenciaris. Antecedents de salut mental i drogodependències. Posicionament del subjecte davant el delictes. Risc.
Conclusió	Fer una descripció de la problemàtica detectada i les necessitats que se'n deriven, i orientar possibles mesures. En cas que la proposta no sigui favorable a MPA, cal explicitar els motius en aquest apartat.
Proposta	S'ha de redactar de forma condicional i ha d'incorporar el nom i l'adreça de l'equip encarregat de fer el seguiment de la mesura, i també ha d'indicar la necessitat d'oficiar a aquest equip.

Esquema i contingut dels informes de suport a l'exploració judicial

PROGRAMA SUPORT A L'EXPLORACIÓ JUDICIAL	
	Nota informativa
Dades bàsiques	Fusió de la base de dades. Cal revisar a quin jutjat va adreçat l'informe.
Motiu	Indicar que es tracta d'una demanda verbal després de l'exploració.
Metodologia	<ul style="list-style-type: none"> Intervencions prèvies realitzades. Cal posar-hi que es tracta d'una informació relativa a l'exploració practicada: a qui, on, quan i per quin motiu. Documentació consultada pels professionals.
Valoració/ Descripció de l'exploració	<p>Dades anamnèsiques mínimes del menor o víctima/testimoni vulnerable.</p> <p>Descripció de la seva actitud durant l'exploració.</p> <p>Breu "valoració clínica"</p> <p>Descripció de les dades rellevants manifestades per l'exploració</p>

**Esquema i contingut dels informes
d'assessorament tècnic
sobre víctimes
i testimonis**

PROGRAMA D'ASSESSORAMENT TÈCNIC OFICIAT VÍCTIMES			
	Psicològic	Social	Psicosocial
Demanda	Psicodiagnòstic , avaluació de seqüeles psíquiques, credibilitat de testimonis, valoració de la declaració, fabulació.	Relacions sociofamiliars , especialment en casos de violència de gènere i violència domèstica	Valoració psicosocial, especialment en casos de violència de gènere i violència domèstica
Dades bàsiques	Fusionades de la base de dades. Atenció als casos de violència sobre la dona amb ordre de protecció, testimonis protegits... Cal revisar a quin jutjat va adreçat l'informe.		
Motiu	Transcriure literalment el que demana l'ofici , o, si ens hem posat en contacte amb el jutjat, el que ha demanat de forma directa.		
Metodologia	<ul style="list-style-type: none"> ✚ Cal posar-hi les entrevistes realitzades, el tipus, amb qui s'han fet, el lloc i la data. ✚ Enumerar les proves psicomètriques practicades. Breu descripció del tipus de prova. A qui, on i quan. ✚ Coordinacions realitzades, tipus (personals, telefòniques). ✚ Documentació rebuda per l'equip. ✚ Documentació consultada pels professionals. 		
Dades familiars	Dades biogràfiques descriptives de la família d'origen i extensa. Les dades necessàries i que tinguin a veure amb el cas, especial rellevància de dades de trastorns psicopatològics en el nucli familiar.	Dades biogràfiques descriptives de la família d'origen i extensa. Les dades necessàries i que tinguin a veure amb el cas, especial rellevància d'intervencions de recursos i serveis sociocomunitaris. Antecedents d'exclusió social, situacions de risc.	Tenir en compte els aspectes psicosocials del nucli familiar.
Dades personals Situació actual	Dades anamnèsiques del subjecte de l'informe quan ajuda o està vinculat a la hipòtesi de la conclusió. Infància, etapa escolar, laboral, relacions afectives, salut, situació judicial, integració, adaptació.	Dades anamnèsiques del subjecte de l'informe quan ajuda o està vinculat a la hipòtesi de la conclusió. Infància, etapa escolar, laboral, relacions afectives, salut, situació judicial, integració, adaptació. Tractaments realitzats.	Tenir en compte els aspectes psicosocials de les dades personals.

PROGRAMA D'ASSESSORAMENT TÈCNIC OFICIAT VÍCTIMES- 2			
	Psicològic	Social	Psicosocial
Valoració exploració/ Exploració	Característiques psicològiques del subjecte. Actitud. Definició de si mateix. Proves practicades. Coordinacions realitzades. Valoració clínica de l'exploració.	Actitud durant l'exploració. Característiques del subjecte.	Tenir en compte els aspectes psicosocials de l'exploració.
Cas especial credibilitat de testimonis	En casos de menors de fins a 12 (14) anys cal fer un apartat diferent si la sol·licitud inclou la credibilitat del testimoni. Explicar aquí els elements clau per respondre a aquesta demanda.	No es fa.	No es fa. (<i>En casos de menors de fins a 12 (14) anys cal fer un apartat diferent si la sol·licitud inclou la credibilitat del testimoni. Explicar aquí els elements clau per respondre aquesta demanda.</i>)
Valoració (si escau)	En cas que sigui necessari per entendre les conclusions, es pot fer un apartat que valori de forma individual diferents apartats de l'informe.		
Conclusió	Respondre de forma clara a la demanda de l'ofici.		
Proposta (si escau)	En cas que sigui necessari, fer propostes d'actuació en relació amb les víctimes / els testimonis subjectes de l'informe: confrontació visual víctima/encausat; tractament psicològic; oportunitat de la declaració.	Situació de risc, lliurament de testimoni informe fiscalia, oportunitat d'intervenció d'altres serveis o recursos, derivació a serveis i/o recursos.	Tenir en compte tots dos criteris i opinions professionals.

Funcions dels treballadors socials i dels psicòlegs dels equips d'assessorament tècnic penal

Les funcions dels professionals assignats als equips d'assessorament tècnic penal són genèricament les següents:

- A. Anàlisi de la demanda judicial i estudi de la documentació aportada
- B. Recerca d'informació complementària i relació amb òrgans judicials, si escau
- C. Presentació del professional, enquadrament explicitant el marc jurídic i les obligacions

Aquestes funcions es concreten posteriorment segons la intervenció sol·licitada en:

- ✚ Intervencions psicosocials, en les quals intervé un psicòleg i un treballador social aportant l'especificitat de cada professió
- ✚ Intervencions socials, en les quals intervenen treballadors socials atès que la demanda es refereix en aquest àmbit
- ✚ Intervencions psicològiques, en les quals intervenen psicòlegs ja que la demanda es refereix al seu àmbit professional.

FUNCIONS DELS PSICÒLEGS I TREBALLADORS SOCIALS DE L'EATP EN INTERVENCIONS PSICOSOCIALS

- Disseny de la intervenció psicosocial
- Intervenció conjunta psicosocial
- Redacció d'informes psicosocials

FUNCIONS DELS TREBALLADORS SOCIALS DE L'EATP

Descripció, anàlisi i diagnòstic del medi social i del sistema de prestacions en relació amb la situació judicial de la persona

1. Entrevistes semiestructurades de contingut social per recollir informació de les circumstàncies familiars, laborals, judicials i penals i de les capacitats personals i els recursos socials.
2. Entrevistes amb pares o tutors, quan es tracti de menors, i visites a l'escola, si escau.
3. Entrevistes al domicili.
4. Diagnòstic de les situacions socials en els aspectes específics sol·licitats per l'òrgan judicial o en els que tinguin incidència en l'objecte de la demanda.
5. Coordinacions amb diferents professionals que han actuat amb l'usuari.
6. Derivació d'encausats, víctimes i perjudicats a recursos comunitaris i/o especialitzats, tenint en compte les problemàtiques detectades.
7. Aplicació d'instruments per a la recollida i interpretació sistematitzada d'informació crítica per valorar el risc d'actuacions violentes i/o reincidència.
8. Elaboració i lliurament d'informes socials relatius a la demanda judicial o als aspectes que puguin incidir en els fets objecte de la demanda.
9. Redacció i valoració de les propostes de manera que recullin els sistemes de prestacions existents en relació amb el procés judicial i les seves causes.
10. Preparació i assistència a judici oral quan són citats.
11. Suport social a exploracions judicials quan es tracti de testimonis menors d'edat en matèria de violència domèstica, amb els objectius de reduir l'estrès del context, facilitar la declaració i, si escau, que pugui constar com a prova preconstituïda. El duen a terme dos professionals.

FUNCIONS DELS PSICÒLEGS DE L'EATP

Descripció, anàlisi i diagnòstic de personalitat, psicopatològic, de seqüeles psicològiques i de l'estat mental en el moment dels fets

1. Entrevistes semiestructurades de contingut psicològic per fer diagnòstics de personalitat, psicopatològics, de valoració de credibilitat, de valoració de seqüeles, de valoració de l'estat mental en el moment dels fets i, en particular, de les capacitats cognitives i volitives.
2. Entrevistes amb pares o tutors, quan es tracti de menors, i visites a escola, si escau.
3. Formulació d'hipòtesis diagnòstiques i decisió sobre les proves psicomètriques i/o projectives a utilitzar.
4. Passació i interpretació de proves psicomètriques i/o projectives.
5. Coordinació amb els diversos professionals que han actuat amb l'usuari.
6. Elaboració i lliurament d'informes psicològics sobre l'objecte de la demanda. Si escau, realització de propostes i derivació a altres serveis.
7. Preparació del judici oral quan hi són citats.
8. Assistència a judicis orals en qualitat de perits quan hi són citats.
9. Suport psicològic a exploracions judicials amb víctimes i testimonis vulnerables en casos de delictes greus o amb molta afectació emocional, amb els objectius de reduir l'estrès del context, facilitar la declaració, recollir informació per si cal valorar la credibilitat del testimoni i, si escau, que pugui constar com a prova preconstituïda. El duen a terme dos professionals.